

Újra iskolakert szolgálja a tanítóképzést a győri Apáczai Csere János Karon

A győri tanítóképzésben régi hagyományokra, nagyszerű elődök munkájára építve sikerült felelevenítenünk az iskolakertet, mint fontos oktatási-nevelési helyszínt, eszközt. Az 1884-ben elkészült főépület udvarán az 1868. évi XXXVIII. törvénycikknek megfelelően iskolakert szolgálta az oktatási célokat. „Kertünk sok gyönyörűséget nyújt mindenkinek, aki intézetünkben megfordul, és kedves pihenőhelye az intézet lakóinak. A kert első része lombos fáival, egy-egy fenyőcsoportjával és gondozott virágáyaival parkszerű, hátsó része gyümölcsfákkal szegélyezett veteményes kert. Itt végzik a növendékek kertészeti gyakorlataikat is. Ebben a részben egy kis méhesünk is van, a méheknek alkalmas virágokkal. A kertben egy négyszög alakú üres térség a játszótér céljait szolgálja. A tavaszi és a nyári hónapokban a tornaórák egy része is itt folyik le. A kertet az intézet kertésze, Steiner Gyula szakaltiszt tartja rendben, a méhest is ő gondozza.” (Berényi Irén igazgató, 1928)

Az iskolakerti munka a II. világháború után fokozatosan megszűnt, ahogyan a világ legtöbb részén is. Az iskolakertek reneszánszát a környezeti válság és a nyomán kibontakozó fenntarthatóságra nevelés mozgalma hozta el. Térségünkben e pedagógiai törekvések a rendszerváltás kezdetétől bontakozhattak ki. Karunk¹ a környezeti nevelésen belül az erdei iskoláztatás, az erdőpedagógia fontos oktatási-módszertani központjává vált. Kísérleti jelleggel 2013-ban indult el az iskolakerti oktatás. Távlati tervek között már régóta szerepelt a háború előtti iskolakert újraindítása, de a kari Botanikai Kutatócsoport egy kubai expedícióján megtapasztalhatta, hogy az ottani élelemhiány leküzdésében milyen jelentős szerepet játszottak a kiskertek, és mögöttük az elemi kertészeti ismeretek oktatása. Ezen és az akkori dékán, Dr. Cseh Sándor bátorító ötletein fellelkesülve 2013. tavaszán az egykori iskolakert helyén hallgatóinkkal felástunk és bevetettünk egy napsütötte területrészt. Itt fogadtuk első gyermekcsoportunkat, a győri Bisinger Óvoda Öko-manók tehetséggondozó csoportját. Saját iskolakertünkön kívül két győri nyugdíjasklubban alakítottunk ki kis gyógynövény-kertet, iskolás- ill. óvodáscsoport bevonásával. Az ilyen nemzedékek közötti kapcsolatépítést is szolgáló tevékenység mindkét korosztály számára érzelmi többletet nyújtónak bizonyult. Az iskolakert-program tehát elindult, ebben a legnagyobb ajándék hallgatóinknak ránk is visszaható lelkesedése, kitartó munkája volt. Megható volt észrevenni egy-egy visszafogott „kistanító” felszabaduló belendülését azon felismerés nyomán, hogy itt nem lesajnálás, hanem épp elismerés jár a „hazulról” hozott kapával való ismeretséért. Előfordult, hogy a folyosón leszóltak: „Tanár úr, lyukas órám van, elkérhetném az ásót?” Ezek után nem volt kérdés, hogy a program fenntartásában gondolkoztunk, és Dr. Szabó Péter dékán hathatós támogatásával az iskolakerti képzést választható tantárgyként beépítettük a tanító szakos hallgatók tantervébe (tudomásunk szerint egyedüliként az országban). Több tanítóképzési tantárgy anyagában

A Tanítónőképző udvara,
Hegyi-Füstös Lászlóné felvétele

¹ Az 1999/2000. tanévtől az egyetemi integrációval létrejött Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Karaként folytatja működését.

próbáltunk ki egy-egy iskolakerti foglalkozást, például a természetismereti terepgyakorlatot Csallóközcsütörtök településre szerveztük, ahol hallgatóinkat nagy örömmel fogadó tanítók és gyermekek odaadó közreműködésével iskolakertet indítottunk el a falu magyar általános iskolájának tágas udvarán. Külföldi vendéghallgatóink bevonásával egy angol nyelvű iskolakerti kurzuson a vizuális nevelés lehetőségeit próbáltuk ki. Az eredmény egy festett napóra mini meteorológiai állomással, egy egészséges életmódra nevelő ügyességi játék, komposztáló élő sövényből, illetve a növények neveit mutató táblák – természetes hatású festett kövek formájában.

Nemzetközi hallgatói kurzus résztvevői iskolakerti napórával.

Szépen alakuló kertünkben több iskola számára nyújtottunk iskolakerti foglalkozást, a programról több pedagóguskonferencián számoltunk be. Mi is csak azt tapasztaltuk, amit a szakirodalomban olvashatunk: az iskolakerti tevékenység hatékony az ismeretek rögzítésében, a természeti környezet iránti gondozói attitűdök kialakításában, a hagyományőrzésben, a problémamegoldó és társas készségek és a kooperáció fejlesztésében, és még sorolhatnánk az előnyöket. Hallgatóink lelkesedése töretlenül folytatódott, három fő kezdett szakdolgozati munkát iskolakerti témában. Kutatómunkájuk egyik fontos szelete, hogy a maguktól értetődően iskolakertben oktatható témákon (kerti növények, mezőgazdasági munkák) túl a kerettantervekben milyen egyéb témákhoz adhat helyszínt és szemléltetési-tevékenységi keretet az iskolakert (például: időjárás-éghajlat, környezeti elemek, földrajzi kölcsönhatások). E témabővítéssel az iskolakert lehetőségei a keretprogramokon belül megtöbbszöröződhetnek. (Az iskolakert elterjedésének egyik akadályát abban az ellentmondásban látjuk, hogy bár a kerti tevékenységekre szeretnének az iskolák több tanórát szánni, ez a tetemes természetismereti tananyag befejezését veszélyeztetné a feszített tanévi tempó mellett. Ha viszont más témákat is ki tudunk vinni a kertbe, az iskolaudvarra, akkor a „kecske is jóllakik, a káposzta is megmarad” (ha a kerti téma okán elfogadható e hasonlat). E témakeresés kapcsán kezdtünk el fejleszteni egyszerűen, többnyire hulladék palackokból készíthető szemléltető eszközöket is. Itt is az volt az elvünk, mint a kert egészénél: mutassuk meg, hogy kis pénzből is el lehet kezdeni! A folytatásról pedig kiderült: második évre megspóroltunk annyit a komposztba rakott és nem elszállított lombhulladékon, amennyit a kertre költöttünk. A beszerzett eszközeink a második évben is csatasorba álltak, a vetőmag egy része pedig már saját fogásból került a földbe. A kertben, de a kerti programokban, az iskolakerti didaktikában, szervezetségben az elmúlt két évből bőven maradt rendbeteendő, kigyomlálendő, kidolgozandó részlet, de minden megoldott részletre jut három új felismerés, ahhoz kilenc új ötlet, azokhoz meg huszonnégy új megoldandó részlet. Ezáltal is szolgálja az iskolakert az életre nevelést, tanítottnak és tanítónak egyaránt.

Dr. Halbritter András Albert, a program vezetője